

۱۴۴۱.۷۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنهان ترین پیام

ویژه مربیان، معلمین و اولیاء

نویسنده: مهدی علیزاده

سرشناسه: علیزاده، مهدی، ۱۳۵۵ -

عنوان و نام پدیدآور: پنهان ترین پیام (ویژه مربیان، معلمان و اولیاء) / نویسنده مهدی علیزاده.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات زیارت: پیام بهاران، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۷۵ ص.؛ ۱۴/۲۱×۵/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۲۵-۶۱-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیبا موضوع: مربیان کودک--آموزش

موضوع: آموزش و پرورش دوران اولیه کودکی

موضوع: روان شناسی تربیتی موضوع: کودکان -- روان شناسی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ پ ۹۸۷/۲۳/۴۸ LB۱۱۳۹

رده بندی دیویی: ۳۷۲/۲۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۹۹۷۴۱

«پنهان ترین پیام»

ویژه مربیان، معلمان و اولیاء

مؤلف:	 مهدی علیزاده
تایپ و صفحه آایی	 هنگامه غلامعلی همدانی
ویراستار:	 هانیه غلامعلی همدانی
چاپ اول:	 ۱۳۹۷
شمارگان:	 ۱۰۰۰ جلد
چاپخانه:	 تهران زیراکس

انتشارات
زیارت

AKETAB.IR

پیام
بهاران

بامسکری

تهران. خیابان جمهوری اسلامی. مابین سراسر
و ظهیر الاسلام. کوچه مظفری. بن بست اول. پلاک ۵

کد پستی: ۱۱۴۶۸۱۳۵۱۳

تلفن: ۳۳۹۰۴۹۹۵ - ۳۳۹۹۸۷۵۲ - ۳۳۹۳۵۷۰۳

موبایل: ۰۹۱۰۴۴۴۶۰۱۰ - ۰۹۱۲۱۲۲۴۸۱۰

نمابر: ۳۳۹۵۷۴۶۹

فهرست

مقدمه..... ۱۵

فصل اول: بسترهای پیام‌ساز تربیتی

برنامه درسی پنهان..... ۲۱

کارکردهای برنامه درسی پنهان..... ۲۳

چیستی و خصوصیات «پیام‌های پنهان تربیتی»^۱..... ۲۵

بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌ها..... ۲۶

نتایج و جمع‌بندی..... ۳۱

عوامل مؤثر بر انتقال صحیح پیام‌های پنهان..... ۳۳

لرزم تبادل پیام..... ۳۳

یخ‌های ارتباطی..... ۳۵

جوسنجی انتقال و مخاطب‌سنجی..... ۴۰

زاویه‌ی ارسال پیام‌ها..... ۴۲

رفتار خاموش..... ۴۱

قابلیت‌های دریافت..... ۴۴

احساس نیاز..... ۴۶

ضرورت به‌کارگیری پیام‌های پنهان تربیتی..... ۴۸

ارتباط زبان با انتقال پیام..... ۴۹

- ۵۲..... مدیریت در انتخاب چگونگی پیام
- ۵۳..... اولویت‌بندی
- ۵۵..... ظروف پیام

فصل دوم: اصطلاحات و واژه‌های مرتبط با پیام‌های پنهان تربیتی

- ۵۹..... تقویت‌کننده پنهان
- ۶۰..... تربیت نام‌ش
- ۶۱..... مأموریت‌دهی پنهان
- ۶۳..... دین‌بابی پنهان
- ۶۴..... فرآیند پنهان
- ۶۷..... گنج پنهان
- ۶۸..... تربیت غیررسمی
- ۷۰..... آموزش و پرورش تصادفی
- ۷۲..... تبلیغ پنهان
- ۷۳..... برنامه درسی مخفی
- ۷۴..... تربیت غیر عمدی
- ۷۵..... تأخر فرهنگی
- ۷۶..... تربیت مینیاتوری

فصل سوم: مقوله‌های تربیتی حاوی پیام پنهان

- پیام‌های تغییرساز..... ۸۱
- موعظه‌ی سسته..... ۸۲
- عطا و حرمان..... ۸۳
- پیام‌های پنهان کنه‌های حاوی ساز..... ۸۳
- رشد انگیزه..... ۸۴
- پیام‌های «پکسان‌سازی یا عدم یکسان‌سازی عوامل مدرسه»..... ۸۵
- تربیت تحمیلی..... ۸۶
- پیام‌های پنهان عادات، تیک‌ها و..... ۸۷
- زبان بدن..... ۸۸
- نارضایتی‌ها..... ۹۱
- پیام‌های پنهان نمادها و علائم..... ۹۳
- پیام‌های بصری..... ۹۵
- شبه تربیت..... ۱۰۰
- عدم خودفرمانی..... ۱۰۰
- پیام‌های پنهان فضاها و فیزیکی..... ۱۰۰
- پیام تفکر..... ۱۰۱
- شبکه‌های اجتماعی..... ۱۰۳
- پیام‌های گروه‌بندی..... ۱۰۵
- گروه‌بندی متجانس..... ۱۰۶

- پیام تشویق و تنبیه..... ۱۰۶
- سیره‌ی معصومین..... ۱۰۸
- برجسبازنی..... ۱۱۰
- تجارب اخلاقی..... ۱۱۲
- پیام نامه..... ۱۱۳
- مواجهه خودکار..... ۱۱۴
- قدرت تغافل..... ۱۱۶
- تریض..... ۱۱۷
- پیش‌گویی خو..... ۱۱۸

فصل چهارم: رخی ارار و شیوه‌های انتقال پیام‌های پنهان تربیتی

- نمایش..... ۱۲۱
- داستان، قصه..... ۱۲۳
- فضا سازی، دکوراسیون..... ۱۲۴
- سرود..... ۱۲۵
- اردو..... ۱۲۶
- مسابقات..... ۱۲۸
- خطر پنهان..... ۱۲۹
- بازی‌ها..... ۱۳۰
- مدل سازی «الگودهی»..... ۱۳۱

فصل پنجم: نمونه‌های اجرایی و کاربردی آموزش‌های غیرمستقیم حاوی پیام‌های

پنهان تربیتی

- آموزش پنهان آینده‌نگری..... ۱۳۷
- آموزش پنهان «نه» گفتن..... ۱۳۸
- آموزش شرح صدر..... ۱۳۹
- آموزش حریم‌شسی..... ۱۴۰
- آموزش صفات مذکر مه..... ۱۴۱
- رشد خلاقیت و ابتکار..... ۱۴۳
- مشارکت جمعی..... ۱۴۴
- رشد اعتماد به نفس..... ۱۴۴
- عدم ترس..... ۱۴۵
- ماه مبارک..... ۱۴۵
- خدایابی..... ۱۴۶
- ارتباط با خدا..... ۱۴۷
- ادعیه..... ۱۴۷
- تاریخ تولد ائمه..... ۱۴۷
- غرور و خودپستندی..... ۱۴۸
- رشد اندیشه والانگر..... ۱۴۸
- زیبا دیدن دنیا..... ۱۴۹
- انسان پرثمر..... ۱۴۹
- عدم اسراف..... ۱۴۹

- تأثیر حسنات..... ۱۵۰
- نمودار ون..... ۱۵۱
- اهمیت به قرآن..... ۱۵۲
- زودگذر بودن لذائد دنیوی..... ۱۵۲
- سود جستن واقعی از دنیا..... ۱۵۳
- اهمیت گناهان کوچک..... ۱۵۳
- ارزش تلاش و کوشش..... ۱۵۴
- رودگذر بودن عمر..... ۱۵۵
- راه تقوی..... ۱۵۵
- ریاضیات ارزشها..... ۱۵۶
- شناخت نعمت ها..... ۱۵۶
- واحد سنجش ارزش ها..... ۱۵۷
- میهمانی خدا..... ۱۵۸
- تاریخچه جنگ تحمیلی..... ۱۵۸
- رحل و قرآن..... ۱۵۹
- اهمیت ماه مبارک..... ۱۵۹
- جمعه..... ۱۶۰
- شناخت ارزش ها..... ۱۶۱
- قرآن..... ۱۶۲
- فهرست منابع..... ۱۶۳

مقدمه:

به نام خدا

فریاد از آن زمان

اَللّٰهُمَّ لَا تُدْرِكُنِيْ زَمَانٌ ، لَا تُدْرِكُوْا زَمَانًا لَا يَتَّبِعُ فِيْهِ الْعَلِيْمُ ، وَلَا يُسْتَحْيَا فِيْهِ مِنَ الْحَلِيْمِ ، قُلُوْبُهُمْ قُلُوْبُ الْاَسَاجِدِ ، وَالسِّتُّهُمْ اَلْسِنَةُ الْعَرَبِ .

«سیوطی، ۲۳۳، نیایش‌های پیامبر (ص)»

خداوند!

مرا بدان زمان مرسا

و مباد که شما نیز بدان زمان برسید

که - از دانشمند - پیروی نمی‌شود

و از بردبار، شرم نمی‌گردد

زمانی که دل‌های مردمان، دل‌های بیگانگان است.

و زبان‌هایشان زبان آشنا.

فلسفه‌ی نگارش این کتاب، وجود دغدغه‌های مرییان، معلمان و اولیاء گسترده‌ای از دانش‌آموزان مبنی بر عدم تأثیرپذیری از بیانات، گفتمان‌ها و نکات آموزنده تربیتی بوده. بله، مسئله کمبود عمل و تأثیر پایین برخی رضایت‌های تربیتی است.

نبود یا کمبود، همه اهالی تربیت را رنج می‌دهد. تربیت کردن‌هایی که به تربیت شدن منجر نمی‌شود. باوجود تکنولوژی‌های آموزشی، فناوری‌های نوین ارتباطی، باز

هم جای خالی ارتباط گرم و منطقی نسل جوان با پدر و مادر و مربیان قابل لمس است. انگار جایی برای تفکر نقاد، خلاقیت، باورهای درونی و... با اندکی کالبدشکافی تربیتی، مشهود است. عملکرد و شیوه‌های تربیتی ارائه شده، دچار اشکال و نقصان است. اما جایگاه پیام‌های پنهان تربیتی کجاست؟ این کتاب درسی آن است که، از زاویه‌ای دیگر به مقوله‌ی تربیتی، پردازد. «از آنجایی که تربیت به دنبال ایجاد تغییرات رفتار ثابت و سودمند در افراد است لازم است، در استفاده از شیوه‌های تربیتی، از روش‌های علمی و کارشناسانه بهره جست. محور اساسی بحث پیش‌رو، پیام‌های پنهان تربیتی است که اطلاع از خودآگاه یا ناخودآگاه بودن آن، نحوه‌های ارتباطی، مربی، زوایای ارسال پیام‌ها، نیازسنجی تربیتی و لحاظ قابلیت‌های دریافت پیام از سوی او دقت در زمان و مکان ارائه‌ی پیام‌ها، چیدمان و اولویت پیام‌ها و ابزار استفاده شده، بسیار حائز اهمیت و بررسی موشکافانه است. فضای انتقال فقط شامل متربی نیست، طی این نوشته‌ها، درصدد بودم تا دوسویه بودن فضای انتقال پیام‌ها را بررسی کنم. یعنی، توجه ما به پیام‌های پنهان تربیتی ارسالی از سوی مربی نیز راهگشاست. تربیت تربیتی کردن با تربیت شدن، لحاظ رغبت‌های درونی در این امر، چیدمان پازل‌گونه‌ی تمامی عوامل مؤثر در تربیت شدن در کنار هم، سیستم‌های ارزیابی پیام‌های ارسالی از سوی مربی و اولیاء و نیز غایت تربیت، محتوای این نوشتار را تشکیل می‌دهند. به دلیل گستردگی فضای مطروحه، سعی شده عناوین فصل‌ها و زیرعناوین به‌طور خلاصه ارائه شود. ولی آنچه مهم است این‌که، عوامل بسیاری از جمله، محیط اجتماعی، خانه، مدرسه، رسانه‌های صوتی و تصویری، نمادها و علائم، هم‌سالان و... با ارسال پیام‌های صریح و پنهان تربیتی در تربیت فرزندان ما نقش ایفا می‌کنند. تفکیک پیام‌های مثبت یا محرب اولاً توسط متولیان امر تعلیم و تربیت و

ثانیاً خود مربی، امری است بسیار مشکل و نیازمند فعالیت‌های کارشناسانه و برنامه‌ریزی‌های طولانی مدت دریافت، بررسی و تحلیل و اقدام عملکردی پیام‌ها از اهداف تربیتی این نوشتار است.

اشراف مربی یا اولیاء بر ترجمه زبان بدن دانش‌آموزان و حتی زبان بدن خود در تعاملات روزمره با مربی، و برنامه‌ریزی برای تصحیح عملکرد زبان بدن در سایه‌سار با‌های پنهان تربیتی، نگاهی دیگر از مجموعه‌ی پیش‌رو است.

گرچه سرتاپای مجتهدی ارائه شده دارای نقائص فراوانی است، اما امیدوارم مورد بهره‌برداری مربیان، پدران و مادران، مربیان و معلمین دیارمان و سیاست‌گذاران پرورش و آموزش واقع شود. پاداش این اثر را به محضر ثورانی حضرت زهرا^(س) تقدیم می‌کنم.

در پایان بر خود واجب می‌دانم، از هدایت‌گری‌ها و زحمات استاد گرانقدرم، سرکار خانم دکتر زهره اسماعیلی عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور و سعه صدر همسرم سرکار خانم همدانی در تألیف این کتاب تمام سکر را داشته باشم.

مربی علیداده

شماره ۱۳۹۳

۷ رجب